

KLP
SEMPOZYUMU -IV
> **Sonbahar2018** <

AŞI REDDDİ :

ETİK BUNUN NERESİNDE ?

Prof. Dr. Ahmet SALTİK MD, MSc, BS
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AbD
www.ahmetsaltik.net profsaltik@gmail.com

[KLP SEMPOZYUMU - IV "Sonbahar 2018" Sözlü bildiri]
25 - 27 Eylül 2018, Ankara

Ne oldu??

Türk **Anayasa Mahkemesinin** (AYM), anababanın çocuklarına Sağlık Bakanlığınca aşı uygulanmasını reddine ilişkin bireysel başvuru kararları yeni ve yalnızca 2 dosyadır. Dolayısıyla bu kararların hukuk ve tıp dünyasında bilimsel tartışmaları henüz oldukça sınırlıdır. Kaldı ki, AYM'nin 2 kararı da *somut yasal norm eksikliğine dayandırılmış olup*, hukuk dünyasında çok heyecan uyandırmış ve yankı yaratmış değildir. Oysa tıp dünyasında ve kamuoyunda, Yüksek Mahkemenin 2 içtihadı geniş tartışmalara ve sorunlara yol açmıştır.

Ne oldu??

Sorun - **aşı reddi**, genelde informal tartışılır, basında popöler yazılara, yer yer sansasyonel haberlere konu edilirken; bir yandan da tehlikeli biçimde yayılma eğilimi göstermektedir. *(2017 sonunda 23 bin aile!)*

İki ailenin, çocuklarına Sağlık Bakanlığınca öngörülen **aşuları yaptırmayı reddi** üzerinden gündeme giren Mediko-Legal ve Etik sorun, daha önce Türk toplumunda deneyimlenmemiştir. Bu bakımdan yerel - ulusal ölçekte kapsamlı bir yazın (literatür) çalışması yoktur.

Anayasa Mahkemesinin aşı kararı

- Anayasa Mahkemesi (AYM), 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Yasasında salt **Çiçek** aşısının zorunlu tutulduğu, öbür aşıların herhangi bir yasada zorunlu kılınmaması nedeni ile Anayasa'nın 17'nci maddesinde yer alan *kişinin maddi ve manevi varlığının korunması* gerekçesiyle 2 bireysel başvuruda yerel mahkeme kararını bozdu ve Çiçek dışında düzenli (rutin) aşıların *zorunlu olmadığına* karar verdi.
- AYM kararlarında, Anayasanın 13. maddesine de gönderme yaparak, ***temel hak ve özgürlüklerin.... ancak yasa ile sınırlandırılabilceğini***, aşı yaptırap - yaptırmama kararının bu bağlamda görüldüğü ve ***eksik yasal düzenleme nedeni ile kişilerin aşıya zorlanamayacağını*** gerekçesinde belirtti.

Ne oldu??

Aşı reddi / çekincesi son yıllarda Dünyada ve Türkiye’de tehlikeli boyutlarda artış eğiliminde.

2017 sonunda Türkiye’de bu rakam **23 bini aştı!**

Çocuklarına aşı yaptırmayı reddeden 2 aile, sorunu bireysel başvuru ile Anayasa Mahkemesine taşıdı ve Anayasa md. 13 ve 17 bağlamında, *bağlayıcı yasal kural olmaması gerekçesiyle*, kamunun aşıya zorlamasının “**hak ihlali**” olacağı kararı verildi (Kasım 2015).

Aradan geçen 3 yıla yakın sürede aşıları zorunlu kılan bir yasal düzenleme yapılmadığından,

aşı reddi hızla yaygınlaştı, salgın riski doğdu.

Sorunun teknik hukuksal boyutunun yanı sıra **Etik irdelemesi**, temellendirmesi yapılabilir mi, nasıl?

Sorun çok boyutlu..

Uluslararası düzlemde benzer örnekler çok değildir. Dolayısı ile Türkiye’de bu sorunun kendi özgün dinamikleriyle ancak **Anayasanın bütüncül değerlendirilmesiyle,** **hukukun evrensel kabul gören yüksek ilkeleri *jus cogens,*** ***tıp ve hukuk etiği, uluslararası andlaşmalar*** ışığında; gündelik siyasal kaygılar vb. gerekçelerle savsaklanmadan, ***tabula rasa sistematiği ile*** önyargsız ve hızla **yasal çözüme** kavuşturulması gerekmektedir. Sorunun çok boyutlu olduğu ortadadır. Hukuktan Tıba, Sosyolojiden Antropolojiye, Felsefeden onun alt dalı olan Etik ve Biyoetike, Ekonomiden Kamu Yönetimine dek birçok disiplini ilgilendirmektedir.

Sununun amacı

Soruna ilişkin bilimsel çalışmalar yapılmasıyla **kişi hak ve özgürlükleri - toplumsal yarar ve sağlık - güvenlik dengesine** dayalı, ölçülü - orantılı - hakkaniyetli - bilimsel temelli, Etik; dolayısıyla adil bir yasal düzenlemeye katkı sağlarsa amacına ulaşmış; bu önemli **Halk Sağlığı Sorununun bilimsel akılcılıkla** çözümü ile önemli kazanç elde edilmiş ve oluşumunda **neo-liberal post-modernizmin** de ciddi payı olduğu düşünülen epey kırılğan bir toplumsal - politik sorun alanı aşılmış olabilecektir.

Sununun amacı

- Son birkaç yıldır Türkiye’de ve yer yer dünyada karşılaşılan ve büyüme eğilimi gösteren, bir yanda ciddi kamu - toplum - halk sağlığı; öbür yanda, hukuk ve temel insan hakları - özgürlüğü, kişi özerkliği, Etik sorunununun, Anayasa Mahkemesinin 2 bireysel başvuruda davacılar lehine verdiği *hak ihlali* kararları üzerinden tartışılması; yerel ve uluslar arası tıp - hukuk - etik kaynakları ışığında, bu ciddi güncel **Tıbbi - Etik - Hukuksal çatışma**ya - soruna çözüm önerileri sunulması amaçlanmaktadır.

Etik'in 4 temel ilkesi

Bilindiđi gibi **Etik'in 4 temel ilkesi**;

1) Önce zarar vermemek

2) Yararlı olmak

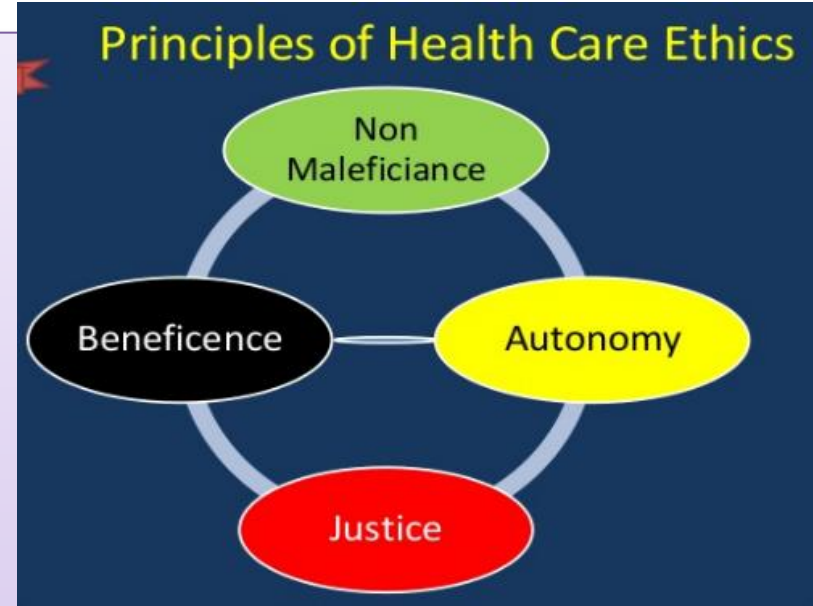
3) Adil olmak ve

4) Özerkliğe saygılı olmaktadır.

Bir eylemin, olgunun, değerin, kuralın, standardın, ilkenin, mevzuat hükmünün..

Etik kabul edilebilmesi, savunulması ve temellendirilmesi, bu 4 ilkeye de

olabildiğince uyumlu olmasıyla olanaklıdır.

Önce zarar vermemek

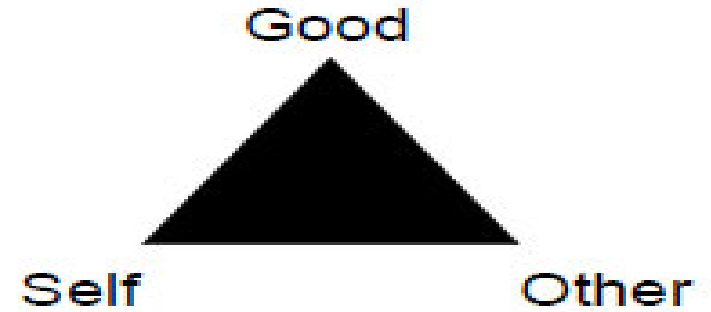
- ✓ Çocuklarına aşı yaptırmaktan kaçınan anababalar, yasal velayet yetkisini kullandıklarını ve kendilerini tersine zorlayacak bir yasa kuralının bulunmadığını savlamaktadırlar.
- ✓ Oysa bilimsel kanıtlara göre, aşıdan kaçınarak çocuklarına daha büyük potansiyel zarar vermektedirler.
- ✓ Aşılar toplumu da koruduğundan, aşı reddinden başkaları da zarar görmektedir.
- ✓ **İlk Etik ilkeye açıkça ters düşülmektedir.**

Yararlı olmak..

✓ Çocukluk aşıları çocuğa ve topluma aşıyla korunulabilecek hastalıklardan arınmış sağlıklı bir yaşam sunduğundan; aşı reddi ile kendi çocuğuna ve **topluma yararlı olma yükümü** yerine getirilmeyerek;

✓ **2. Etik ilke de çiğnenmektedir..**

Ethics

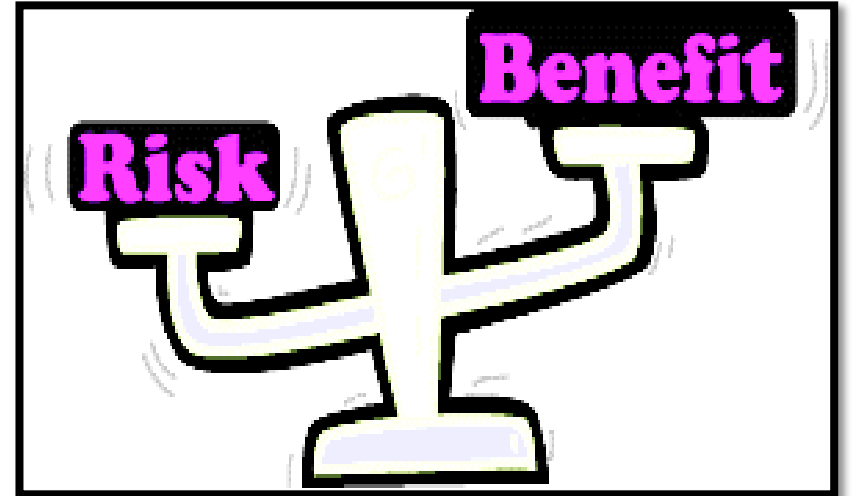

Adil olmak..

- **Aşı reddi Adil bir davranış da değildir.**
- Çünkü bilimsel olarak gerekçelendirmeksizin salt kişisel (öznel) keyfi değerlere dayandırılmakta,
- Çocuk ve toplum için ciddi ve dönüşümsüz sağlık riskleri doğurmaktadır.
- Bu riskler engelli kalmaktan erken ölüme dek ağır ve geri döndürülemez risklerdir.

Özerkliğe saygı..

- ❑ 4. olarak, çocuklar adına anababanın aşı reddi kararı,
- ❑ Yakın - uzak gelecekte çocukların ve toplumun bu bağlamda kendi kararlarını oluşturabilmesini dönüşümsüz olarak engellemektedir.

Özerkliğe saygı..

- Kişi özerkliğine saygı kişilik haklarının gereği olup, Halk Sağlığı uygulamalarında dikkat edilmesi gereken temel bir yükümlülüktür.
- Bununla birlikte, duyarlı kişilerin **bağışıklanması**yla toplum düzeyinde koruma sağlanabilen bulaşıcı hastalıklar özelinde,
- **Bir değer olarak toplum yararının birey özerkliğinin üzerinde olduğu kabul edilir.**
- Bu nedenle, sözü edilen durum özelinde, birey ve toplumun aydınlatılması yükümlülüğü sürmekle birlikte, bu tür uygulamaları için **onam almak yükümlülüğü yoktur.**

Aşılamanın temel hedefi

- Aşılamanın temel hedefi olan **yeterli ve sürekli toplum bağışıklığı**; aşı reddi “özgürlüğü” (!) tek tek bireylere bırakılırsa, kesinlikle sağlanamaz.
- Neo-liberal politikalarca desteklenen böylesi bir «**post-modern özgürlük**», kişisel sağlık üzerinden olmasa bile, sağlıklı işgücü yitimi endişesini içeren kritik sınırlara gerilediğinde, -geç de olsa- doğrudan aynı politikalarca yürürlükten kaldırılacaktır.

Korkutan uyarı!
"Türkiye'de
14 binden fazla
çocuk ölebilir

Çocuk felci
için Türkiye'de
gizli OHAL

www.arnavutkoyden.com

AŞILAR, HER YIL 3 MİLYON ÇOCUK ÖLÜMÜNÜ ÖNLÜYOR

- Günümüzde aşıyla önlenabilir 27 hastalık var.
- Her yıl 3 milyon çocuk ölümü önlenabiliyor.
- Bu rakama 1,5 milyon daha eklenebilir.
- 750 000 çocuk engelli kalmaktan korunuyor.

AŞI REDDİNİN ETKİSİ?

Çocukların %5'i 3 doz DTaP aşısı red etmiştir. Bu durum 2010 California salgınında açıkça görülmüştür ve bu çocuklar 2,5 kat daha fazla boğmacaya yakalanmışlardır.

Boğmacadan korunmak için toplum bağışıklık düzeyi en az %92 olması gerekir.

http://www.puader2017.com/webkontrol/uploads/files/3_Mehmet%20CEYHAN.pdf

Romanya, Avustralya, İsveç'te salgınlar...

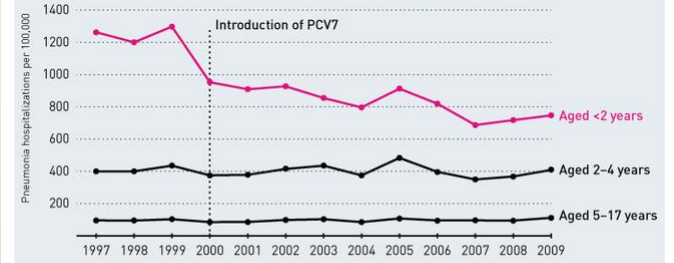
- Romanya da İtalya gibi, **aşı karşıtlarının** etkisi ile **kızamık salgını** ile karşı karşıya kalan bir başka Avrupa ülkesidir.
- Romanya'da aynı dönemde 8000 kızamık olgusu ve 32 kızamık ölümü bildirilmiştir.
- Avustralya, aşı karşıtları nedeni ile kızamık aşılama oranlarının %93'e gerilediğini bildirerek yeni yasa tasarılarını yürürlüğe koymuştur.
- Stockholm'de 2017'de çıkan **kızamık salgını** son derece uyarıcıdır.
- Ayrıca Balkan ülkelerinin bir bölümünde kızamık salgınları gündemdedir.

Sepsis

can be reduced
through vaccination

Pneumonia hospitalizations among young U.S. children
before and after introduction of pneumococcal conjugate vaccine¹

© world-sepsis-day.org
1. Maria R. Gellin, M.D., M.P.H., Yueshu Zhu, M.D., Matthew B. Moore, M.D., M.P.H., Cynthia G. Whitney, M.D., M.P.H., and Carlos O. Grais, M.D., M.P.H. U.S. Hospitalizations for Pneumonia after a Decade of Pneumococcal Vaccination. N Engl J Med 2013; 369:155-162, July 11, 2013
made by Lindgruen-GmbH

Salgınlar ve etkileri

- ABD'de 1902'de büyük çaplı bir **çiçek salgınının** ortaya çıkması sonucu çiçek aşısı herkes için **zorunlu** kılındı.
- Aşı karşıtı kesimler bu uygulamayı yerel mahkemelerde dava ettiler. Sonuç alınamaması üzerine **ABD** Yüksek Mahkemesine taşınan dava, 1905'te karara bağlandı :
- **"Devlet, halkın iyiliği için, bulaşıcı bir hastalık durumunda zorunlu yasa çıkarabilir."**
- **Toplumsal bellek salgınları unutmamalı..**

Otizm tartışması..

- Medya, son yıllardaki otizm artışını aşılarla bağlamaya çalışmaktadır.
- Timerosal olmasa bile farklı kimyasallara bağlı otizm olabileceği öne sürülmektedir.
- Bu savlar gündeme geldiğinden beri 1999'da 500, 2001'de 10 bin, 2002'de Danimarka'da 537 bin, 2002'de Finlandiya'da 535 bin çocuğun katıldığı, 2005'te on milyondan çok çocuğu kapsayan 31 araştırmayı içeren bir derleme, 2012'de toplam 14 milyon çocuğu içeren 27 kohort, 17 vaka-kontrol, 6 olgu dizisi, 5 zaman serisi çalışması ve 2 ekolojik çalışmayı içeren bir derleme yapılmış;
aşı ile otizm arasında ilişki bulunamamıştır.
- Bunlara ek olarak otizmdeki artışın farkındalık artışı ve tanı yöntemlerinde iyileşmeye bağlı olabileceği de anımsanmalıdır.

Farklı ülkelerden yasa örnekleri

- *İtalya ve Almanya'da aşılarını çocuklarına zamanında uygulatmayan anababalara 7500 €'ya varan para cezaları Meclisten geçmiştir.*
- **Fransa ve Romanya'da çocuklar aşıları tamamlanmadan okullara kabul edilmemektedir.**
- *Avustralya'da aşısız öğrencileri kabul eden okullara 4400 \$'a varan ceza uygulanmaktadır.*

İtalya örneği

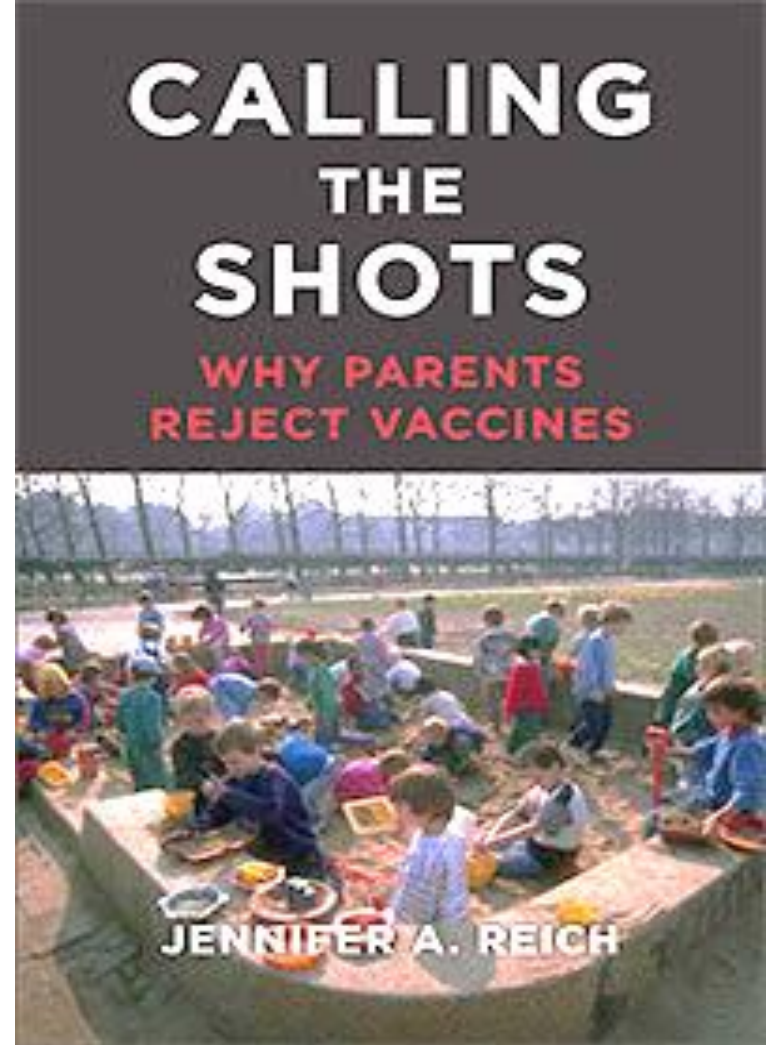
- Son yılın ilk altı ayında İtalya'da 4400 kızamık olgusu ve kızamığa bağlı üç **ölüm** izlenmiştir.
- Bu ölümlerden 1'i, immün yetmezliği olan çocuktur.
- İtalyan Parlamentosu **16 yaşa dek tüm çocukluk aşılarını zorunlu kılan** yasayı 2017'de benimsemiştir.
- Okul öncesinde aşılar tamamlanmazsa **500 € ceza** öngörülmüştür.
(Belluz, 2017)

Aşı reddedilemez :

Topluma karşı sorumluluğu hiçe saymaktır!

- *Kim neye veya kime karşı utku kazanılıyor?*
- *Sağlık, toplumdan ayrı düşünülebilir mi?*
- *Aşı reddi bireysel özgürlükler ile temellendirilebilir mi?*

Aşı reddedilemez : Topluma karşı sorumluluğu hiçe saymaktır!

Kim neye veya kime karşı utku kazanıyor?

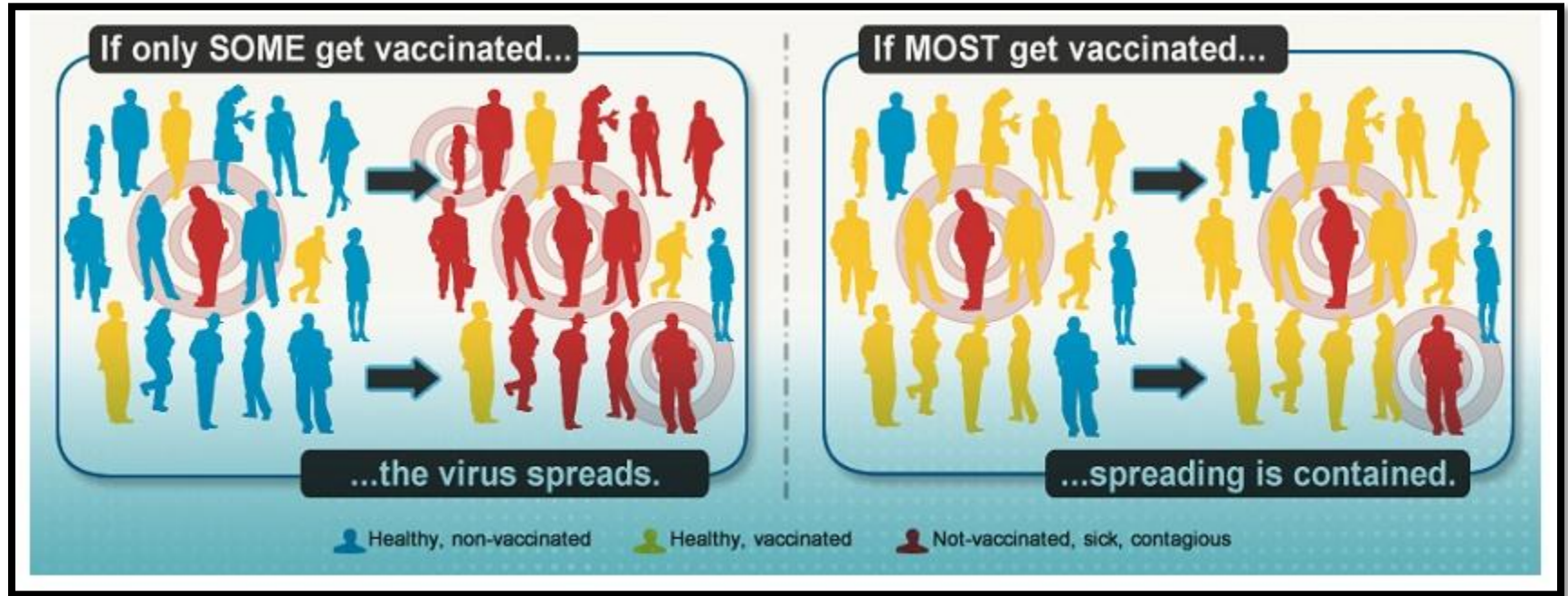
- Kişi - Bilime karşı
- Kişi - Sağlık otoritesine
- Kişi - Topluma karşı?

Aşı reddedilemez : Toplum Yararını hiç saymaktır!

Vaccines don't just protect yourself.

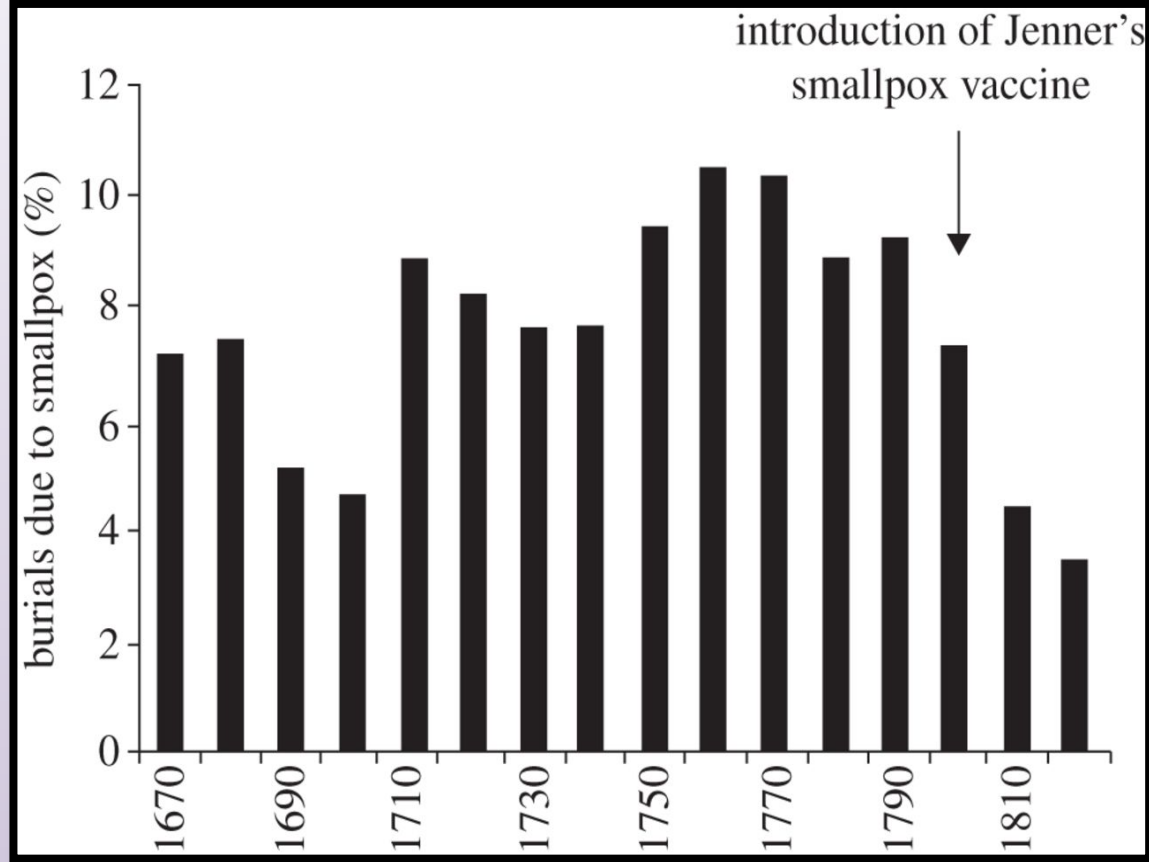
Most vaccine-preventable diseases are spread from person to person. If one person in a community gets an infectious disease, he can spread it to others who are not immune. But a person who is immune to a disease because she has been vaccinated can't get that disease and can't spread it to others. The more people who are vaccinated, the fewer opportunities a disease has to spread.

<https://www.cdc.gov/vaccines/vac-gen/whatifstop.htm>, 02.04.18

Aşı reddedilemez : Toplum Yararını hiç saymaktır!

- Aşı, salt bireyi ilgilendiren boyutun ötesindedir; çünkü temelde, *bağışıklama* sağlanarak önlenebilen bulaşıcı hastalıklara ilişkindir.

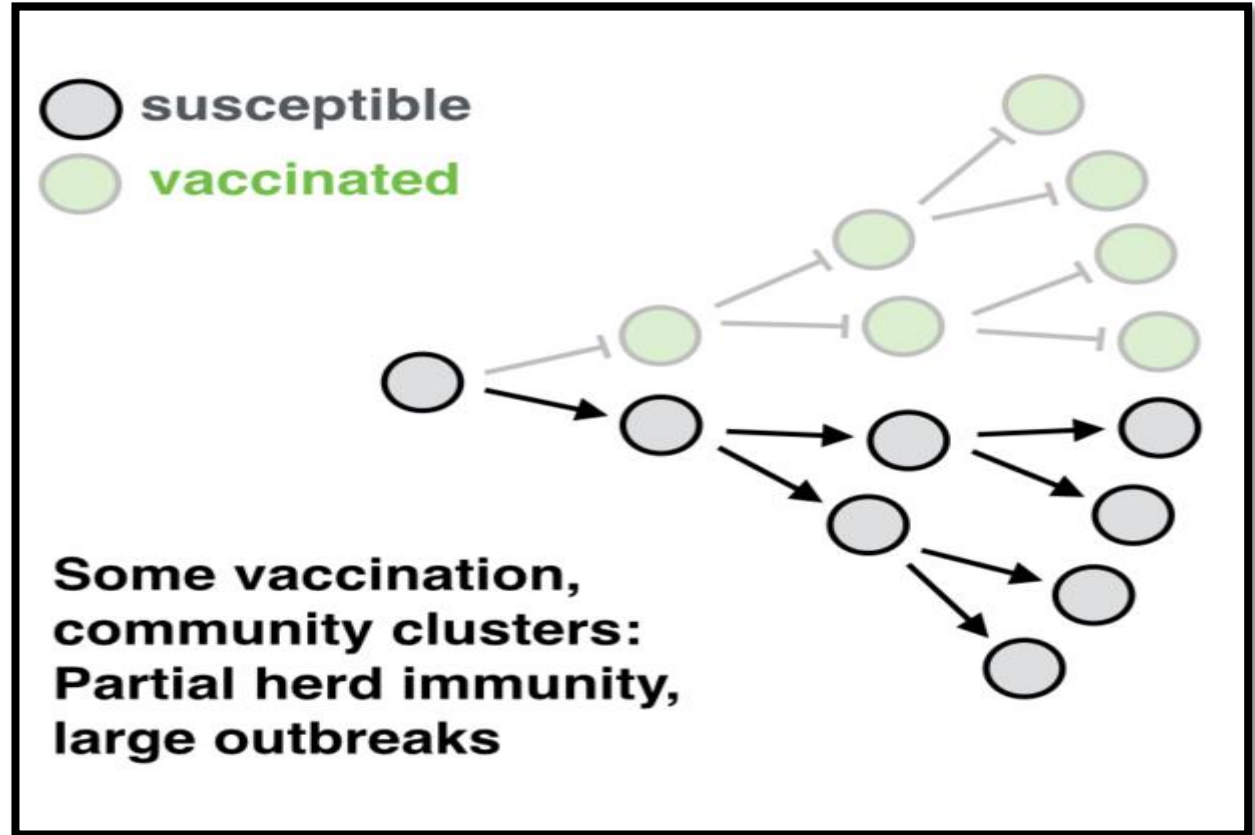

Anayasa md. 5, 12/2, 41, 56, 90/son vd. Devlete, kişi - toplum sağlığını korumak için net ödev vermektedir.

Aşı reddedilemez : Toplum Yararını hiçe saymaktır!

- Dikkat edilmesi gereken;
- Ortada **tehlikeli bulaşıcı hastalıklar** vardır ve aşılama ile yaygın başarı sağlanacağına ilişkin güçlü bilimsel gerekçe, kanıt eldedir.

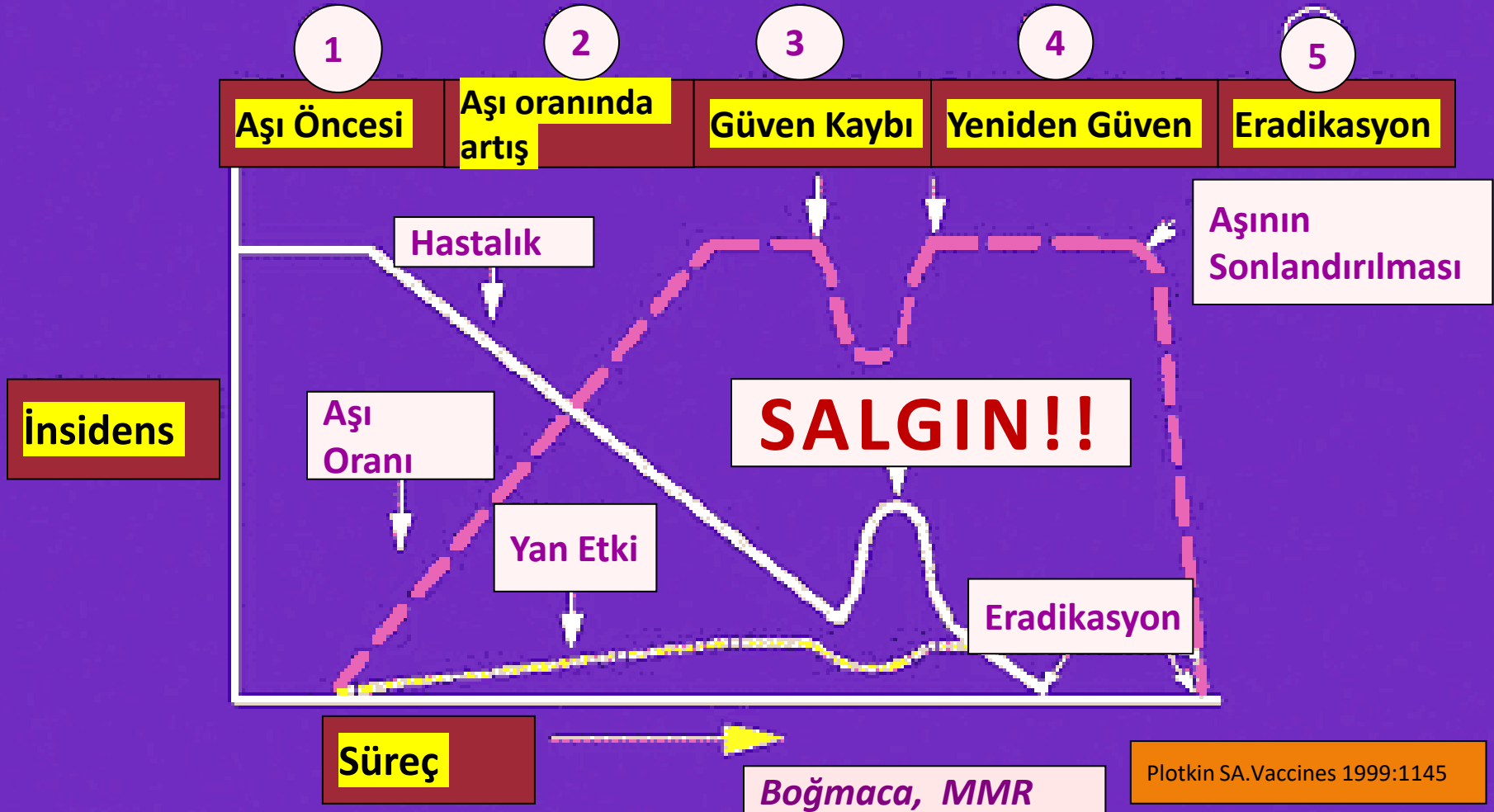
*Anayasa md. 5,
12/2, 41, 56,
90/son vd. Devlete
ve yurttaşa,
kişi - toplum
sağlığını korumak
için net ödev
vermektedir.*

Aşı reddedilemez : Topluma karşı sorumluluğu hiçe saymaktır!

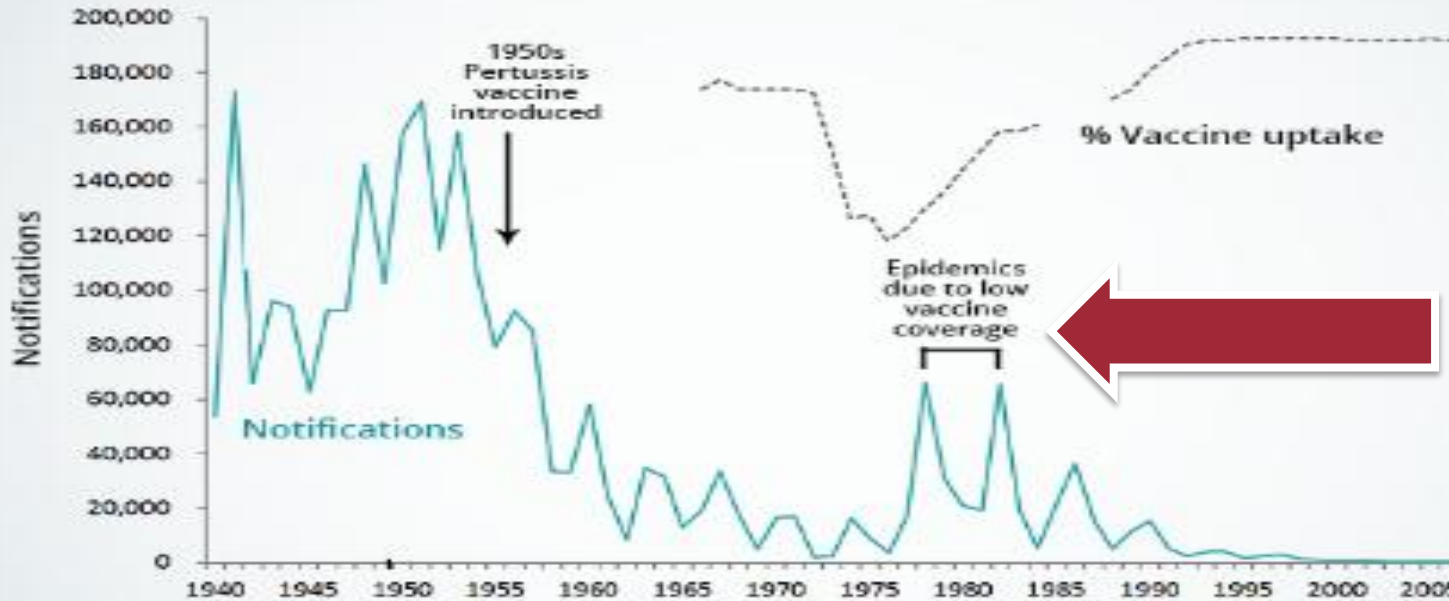
- Sorun olarak ortaya çıkan ise;
- İçeriği belli olmayan *bireysel utku (!?)* söylemi üzerinden toplumda “*aşı yaptırmak zorunda değiliz*” algısının yaygınlaşması.
- Sağlık Bakanlığı'nın **ivedi yasal düzenleme ile sorunu çözmek** yerine; «*kişisel başvurular*» ve 'bilgilendirme' indirgemeciliğine dayanması..
- Toplum sağlığı açısından, yeterli ulusal ve uluslararası mevzuat varlığına karşın geri adım atılması?!
- Örn. Anayasa md. 5, 12/2, 41, 56, 90/son vd.

AŞILAMAYI DURDURMAK AÇIK, YAKIN, SOMUT TEHLİKE; Dolayısıyla Aşılama Tıbbi Zorunluk!

AŞILAMAYI DURDURMAK AÇIK, YAKIN, SOMUT TEHLİKE; Dolayısıyla Aşılama Tıbbi Zorunluk!

Pertussis Notifications in England and Wales (1940-2011)

Data source: Public Health England, Pertussis notifications and deaths, England and Wales, 1940-2011 (http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140505192926/http://www.hpa.org.uk/webc/HPAweb_e/HPAweb_C/1317133571994)
Compiled by @visualvaccines

Toplum bağışıklığı kritik sınıra, genelde %80'in altına düşünce **salgın** çıkıyor. Deterministik sonuç bu.. Dolayısıyla **aşı, tam anlamıyla, ertelenemez bir TIBBİ ZORUNLUK!**

İngiltere ve Wales'te 1940-2010 Arasında Boğmaca Aşılama Oranı ve Salgın ilişkisi (Isabella, 2015).

AŞILAMAYI DURDURMAK AÇIK, YAKIN, SOMUT TEHLİKE; Dolayısıyla Aşılamaya Tıbbi Zorunluk!

Measles Cases in the United States (1912-2001)

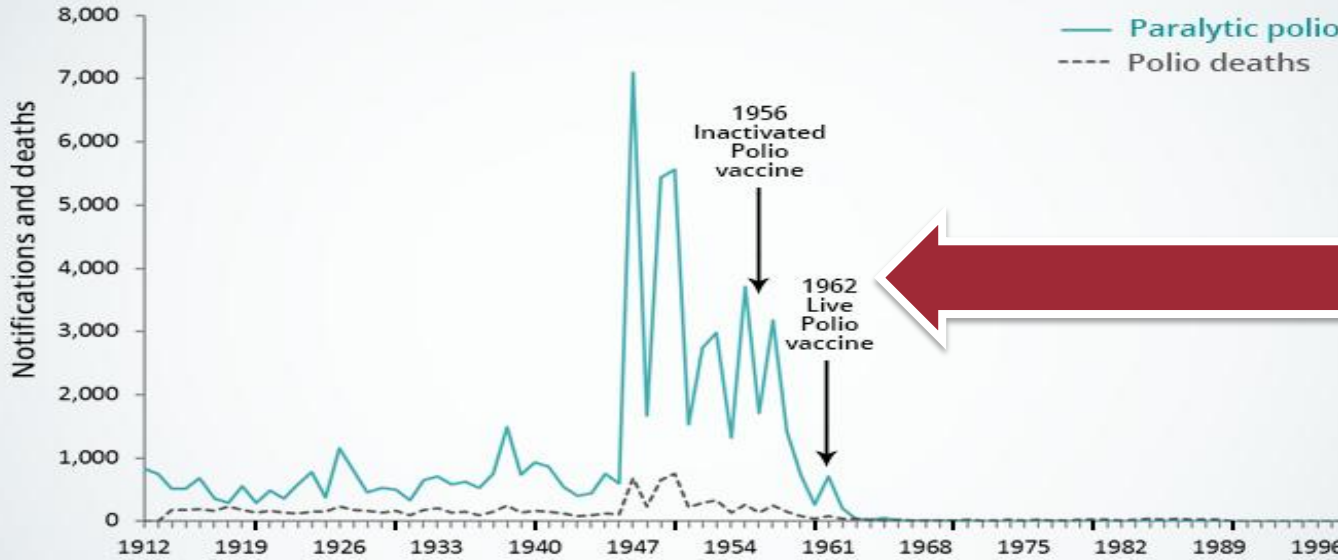

Salgınları önlemenin yolu, aşı ile yeterli toplum bağışıklığı. Deterministik sonuç bu.. Dolayısıyla **aşı, tam anlamıyla, ertelenemez bir TIBBİ ZORUNLUK!**

ABD'de 1912-1999 arasında Kızamık Aşılanma Oranı ve Salgın ilişkisi (Isabella, 2015).

AŞILAMAYI DURDURMAK AÇIK, YAKIN, SOMUT TEHLİKE; Dolayısıyla Aşılamaya Tıbbi Zorunluk!

Paralytic Polio Notifications and Deaths in England and Wales (1912-2000)

Data source: Public Health England, Annual Corrected Notifications & Deaths, England & Wales 1912-2007 (<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140505192926/http://www.hpa.org.uk/Topics/InfectiousDiseases/InfectionsAZ/Polio/EpidemiologicalData/polioAccutePoliomyelitisAnnualNotifDeathsEW/>)
Compiled by @visualvaccines

Çocuk felci ölümleri ve engelliliği tüm Dünyada yaygın aşılamaya ile önlendi. Tek yol bu! Dolayısıyla **aşı, tam anlamıyla, ertelenemez bir TIBBİ ZORUNLUK!**

İngiltere ve Wales'de 1912-1996 Arasında Polio Aşılanma Oranı ile Felç Bırakan (Paralitik) Polio ve Polio Ölümleri İlişkisi (Isabella, 2015).

Aşı reddedilemez :

Toplum Yararını hiçe saymaktır!

- Kim, neye ve kime karşı utku (!) kazandığını bilmiyor. Yalnızca yasal boşluklardan yararlanılarak fantastik bir «utku» (!?) kazanıldığı düşünülüyor!?
- Anayasa md. 13, *Hasta Hakları Yönetmeliği md. 24 vd.*
- “Tıbbi zorunluluklar ve yasalarda yazılı durumlar dışında, rızası olmaksızın kişinin vücut bütünlüğüne ve öbür kişilik haklarına dokunulamaz.” (Anayasa md. 17/2)
- “Birey lehine” kimi mevzuattan yararlanılıyor ancak;
- **“Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da içerir.”** (Anayasa md. 12/2)

Sağlık, toplumdan ayrı olarak düşünülebilir mi?

- Sağlık, toplumsal yapıyı oluşturan temel ekonomik girdilerden ve sosyal kurumlardan biridir.
- Bu yönü ile tek başına kişi özerkliğine bırakılabilecek bir konu olmadığı gibi, topluluğun öbür üyelerini de doğrudan ilgilendirir.
- **Hak ve yükümlülükler dengesi** açısından bakıldığında ise toplumsal bir müdahale alanı oluşturur.
- Çünkü Toplum, üyelerine sağlıklı ve güvenli bir yaşam ortamı sağlamak görevini üstlenmiştir :
- Anayasa md. 56 tam da bu içeriktedir :
- **«Her-kes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.»** Ayrıca AY m. 12/2 yükümlülüğü!

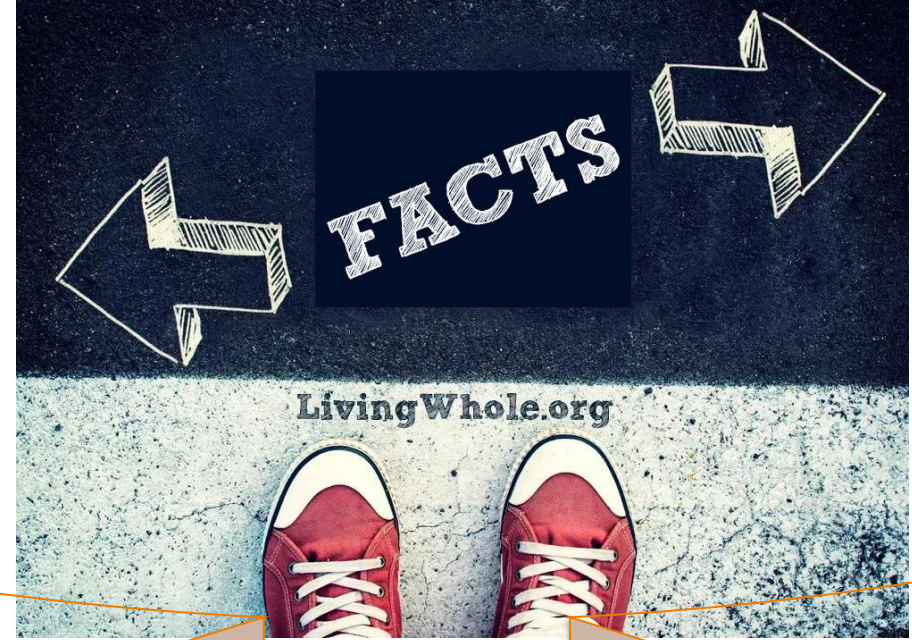
Aşı reddedilemez; Toplum Yararını hiçe saymak demektir..

- Kişi, kendi kendine ve yalnızca kendisi için var olan, toplumsal yaşamdan soyutlanmış bir varlık değildir.
- *Her durumda yoğun toplumsal ilişki ve etkileşim içindedir; Sosyal varlıktır!*
- Toplum sağlığını sözde «bireysel özgürlüğe» kurban eden ve bilimsel temele dayanmayan keyfi ya da kanıt nitelikli olmayan gerekçelere dayalı ***aşı reddi;***
savunulabilir ve hukukça korunulabilir olamaz.

Aşı reddedilemez; Toplum Yararını Hiç Saymaktır!

Aşı Reddi, Bireysel Özgürlük ile Temellendirilemez

- *Toplum bağışıklığının sağlanması, epidemiyolojik ve teknik boyutunun ötesinde; toplumsal katkı ve uyumu gerektirir.*

Aşığı hele hele çocukları için reddedenlerin bilimsel gerekçesi olmalı; keyfi tutum, hukuk tarafından korunamaz; hak sayılmaz!

Aşılar ve Neo-liberal politikalar

- Neo-liberal politikalarla **kişi ve toplum yararı karşıtmiş gibi** çok yanlış bir çatışma algısı ortaya çıkarılmıştır.
- Bireysel özgürlükler öne çıkarılarak, hatta kutsanarak; **aşı uygulaması kişi aleyhine ama toplum lehineymiş (!)** gibi bir **algı saptırması** yaratılmıştır.
- Bu konuda yanıltıcı olan ise, aşıların sağlıklı kişilere uygulanması, kişisel-toplumsal yararının gözlenmesinin uzun zaman almasıdır.
- **Aşılar yalnızca aşılananları değil tüm toplumu korur.**

Aşı yaptırmamak = cinayet!?

- Henüz hiçbir ülkede anababalar çocuk istismarı ile suçlanmasa da, yargılama sürecinde tedbir kararları çok ender değildir.
- Kimi makalelerde istismar düzeyinin ötesinde aşı karşıtlığı, hem çocuk hem de toplum bağışıklığı açısından **cinayet girişimi** olarak yorumlanmaktadır.
- TCK md. 175'te, '*.. başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde ihmal eden kişi, altı aya kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.*' hükmüne yer verilmektedir ve velayet öznelerinin çocuklarına aşı yaptırmamaları durumunda bu yaptırımla karşılaşmaları olanaklıdır.

İNSAN HAKLARINA DAYANAN HUKUK DEVLETİ ve BİREYSEL ÖZERKLİK GÜVENCESİ-1

İnsan haklarına dayanan hukuk devleti, bireye özerklik (*otonomi*) güvencesi vermektedir. Ancak bu güvencenin oluşum koşulları, kolektif olarak ve pozitif hukuk sayesinde geçerlik kazanabiliyor. Dolayısıyla modern devlet anlayışındaki özgürlük, kolektif özgürlüğü olanaklı kılan bir özgürlük olmalı. Böylesine bir olgu, **Kant** hukuk felsefesinde oldukça açık biçimde sergilenmiştir (*formüle edilmiştir*).

(*Topakkaya, Hukuk ve Adalet, 2016:202*)

İNSAN HAKLARINA DAYANAN HUKUK DEVLETİ ve BİREYSEL ÖZERKLİK GÜVENCESİ-2

Özgürlüğün usa dayalı (*rasyonel*) hukuksallığı,
Cumhuriyetin tek olan Devlet Anayasasıdır.

Böyle anlaşılan «**Gerçek Cumhuriyet**,
*halkın temsile dayalı sisteminden başka bir şey
değildir ve olamaz. Bu halk tüm vatandaşlardır ve onlar,
milletvekilleri sayesinde haklarını korurlar.*» (Kant, 1902:341)

Kant, **doğru ve geçerli hukukun mutlaka pozitif hukuka
evrilmesi** gerektiğini düşünmektedir. Pozitiflik, doğru ve geçerli
hukuk kavramına ilişkin bir özelliktir. **Pozitif hukukun amacı da,
içerik olarak doğru ve güvenilir olmaktır.** (Radbruch, 1963:169)

(**Topakkaya**, *Hukuk ve Adalet*, 2016:202)

“Sağlık, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması için temel gerekçedir.”

- Karahanoğlu (2013), “Anayasada ve insan hakları sözleşmelerinde temel hak ve özgürlükler düzenlenirken **tıbbi zorunluluk ve sağlık, hakların sınırlanması neden ve araçları** olarak kabul edilmiştir. Bu konuların hekimlerin değerlendirmesine bağlı olacağı açıktır. Hekimliğin **sağlık hakkının** gerçekleşmesinin yanı sıra, **kişi özgürlüğünün sınırlanmasıyla** da bağlantısı vardır. **Hekimlik mesleğinin en önemli niteliği, hekime *bedene müdahale yetkisi* vermesidir.**
- Bunun dışında, İdare hukuk uzmanı Prof. Karahanoğlu’na göre;
- **“Sağlık, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması için temel gerekçedir.”**

Sonuçlar..

- Aşı gibi yaşamsal önem taşıyan bir konuda, bilimsel temelleri olmayan savlarla **çocukların ve toplumun yaşamı ve sağlık güvencesi tehlikeye atılmaktadır.**
- *Bu ciddi sorunu çözmek için çok sektörlü işbirliği gerekmektedir birlikte, işin en büyük payı elbette sağlık çalışanlarına düşmektedir.*
- Bu nedenle sağlık çalışanlarının aşı danışmanlığı eğitimi alması gerekmektedir.
- *Bunun yanında hükümetlerce gerekli **yasal düzenlemeler** **hızla yapılmalı** ve medya tarafından satış, reklam vb. dürtülerle **kişi ve toplum sağlığı tehlikeye atılmayıp, özen ve sağduyu gösterilmelidir.***
- Yönetim ve Parlamento etiği kuralları gereği yerine getirilmelidir.

Sonuçlar..

- Türkiye’de aşı redleri ciddi artış içindedir.
- *2017’de bu rakam 23 bini aşmıştır (TTB, 2018).*
- Önceki yıllarda birkaç yüzü bulmayan sınırlı **red,**
tehlikeli biçimde yayılma eğilimi göstermektedir.
- *AYM kararının üstünden yaklaşık 3 yıl geçmiş ancak siyasal iktidar, Yüksek Mahkemenin gerekçesini dikkate alarak tek maddelik bir yasal düzenlemeyi TBMM’ye getirmemiştir.*
- Yapılacak iş, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Yasası’nda 89. maddeye tek bir tümce eklemektir :
- *“Türkiye’de, Sağlık Bakanlığı Aşı Danışma Kurulunca uygun görülecek aşilar, takvimine uygun olarak zorunlu uygulanır.”*
- TCK’da 195. maddeye ölçülü - orantılı yaptırım da eklenmelidir..

Küresel Salgın Riski Var!

- Aşı reddinin ardından, aşı dışı öbür zorunlu tıbbi tanı - sağaltım amaçlı girişimlerin de yapılabilmesinin AYM kararı ile tehlikeye girmesi sorununu çözmek üzere; katılımcı yollarla uygun yasal düzenleme bilimsel veriler ışığında **TBMM**'ce yapılmalıdır. *(Yasama etiği gereği!)*
- Aksi durumda karmaşa (*kaos*) kapıdadır, hatta halen yaşanmaktadır : **Kaçınılmaz SALGIN RİSKİ!**
- Sorun salt Türkiye toprakları ve nüfusu ile de sınırlı değildir; transit coğrafya olması nedeniyle bölgesel, hatta **akut küresel riskler, tehditler** içermektedir..

Sonuç olarak..

*Çocukluk çağı aşılarının velayet
öznelerince reddi, bütünüyle
Etik dışıdır. Yasama - Yürütme
organınca yasa normu
biçimsel eksikliği hızla
giderilerek, Yasama ve
Yönetim etiği ihlali ar-tık
sonlandırılmalıdır.*

Aşılar tıbbi zorunluluktur; rızaya bağlanamaz!

- Son kez dikkat çekelim :
- Anayasa md. 17/2. fıkraya dayandırılan AYM kararı, tam da bu kararı gerekçesiz bırakan içeriktedir. Şöyle ki :
- ***Madde 17 – Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.***
- Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz...
- ***Aşılar tıbbi zorunluluktur; rızaya bağlanamaz!***
- Anayasa m. 12/2, 41, 56, 90.. bütünsel değerlendirilmelidir.

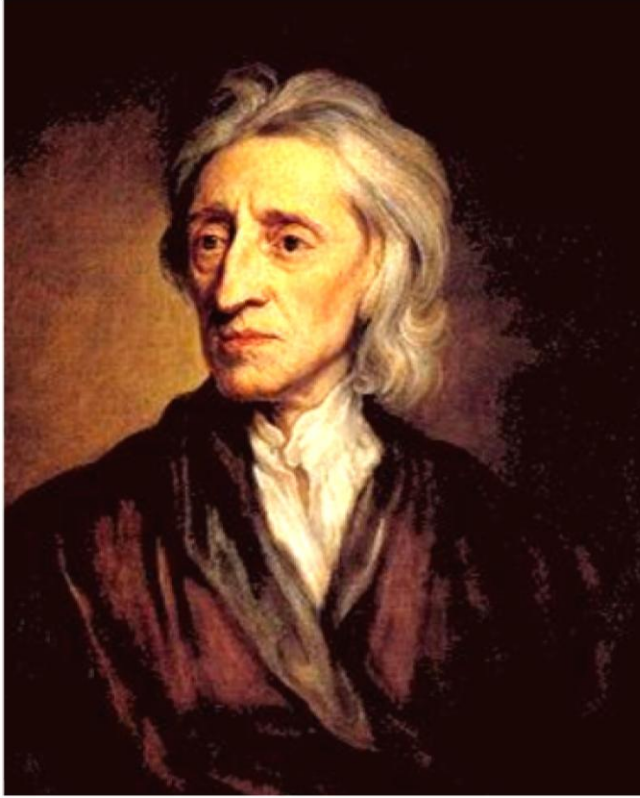
İkiz bebeklerine aşı yaptırmayan savcının hukuk zaferi

Anayasa md. 12/2 :

“Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da içerir.”

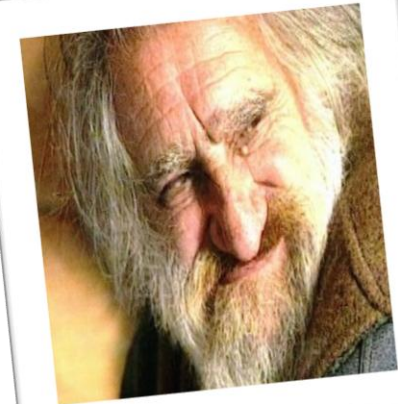
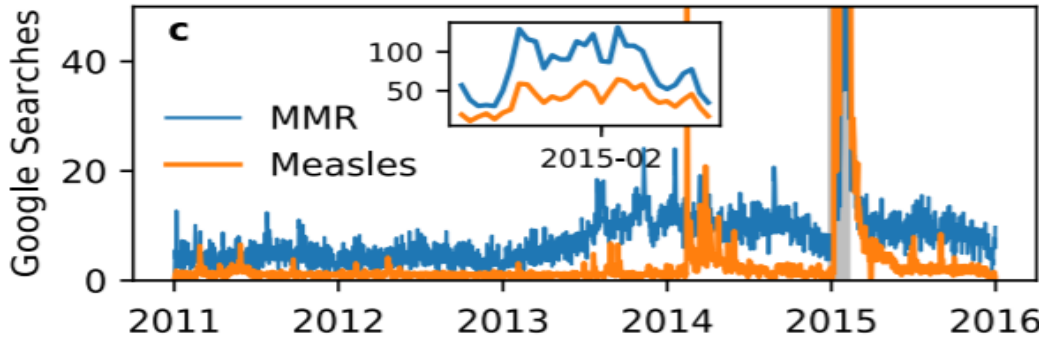
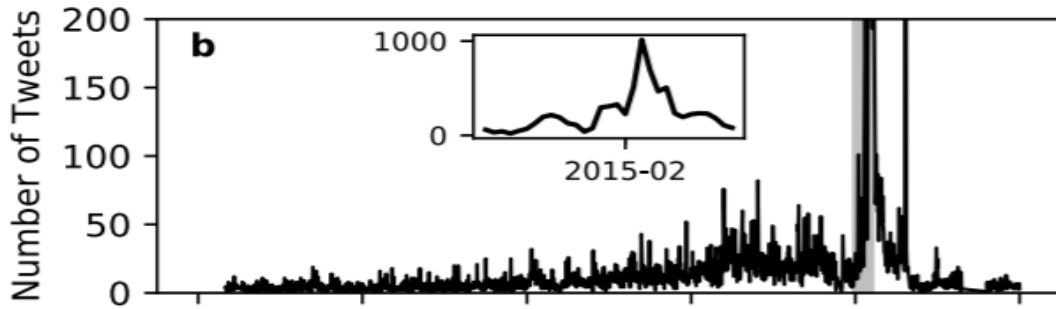
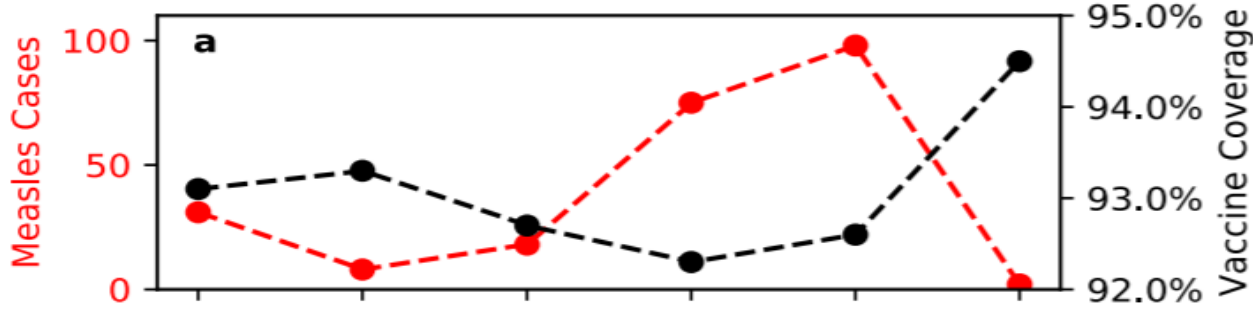
Oysa Aşı reddedilemez; toplum ve kişi yararını, yurttaş sorumluluğunu hiçe saymaktır!
“Zafer” olsa olsa fantastik ve ironiktir..

"Let us then suppose the mind to be, as we say, white paper, void of all characters without any ideas; how comes it to be furnished? Whence comes it by that vast store, which the busy and boundless fancy of man has painted on it with an almost endless variety? Whence has it all the materials of reason and knowledge? To this I answer, in one word, from EXPERIENCE."

- John Locke

Anayasanın bütüncül değerlendirilmesiyle, hukukun evrensel kabul gören yüksek ilkeleri **jus cogens**, **tıp ve hukuk etiği**, **uluslararası anlaşmalar** ışığında; gündelik siyasal kaygılar vb. gerekçelerle savsaklanmadan, kadim John Locke'un *tabula rasa sistematiği* ile önyargısız ve hızla yasal düzenleme; **etik zorunluktur.**

Can baba;

Zamanede, binlerce anababa (!?) bebelere aşı yaptırmıyor Türkiye'de!? Bebelerin çoğu, geceleri ağlayamadan, sessiz sessiz ölüyorlar, aşı ile korunulabilir hastalıklardan.. Senin öfken, «*gecelerin beyi*» şahlanmasın diye belki de!?

***Benim öfkem gecelerin beyidir, kalkar bi tek çocuk ağlarsa!
İşte bak bu anasız yasa, Kanuni'nin değil bizimidir.. Can YÜCEL***

**Teşekkür
ederim ...**